

Kære Cavlingkomité

Jeg indstiller Christian Birk og Lars Nørgaard Pedersen, Berlingske, til Cavlingprisen 2021 for deres afsløringer af det mangelfulde faglige grundlag bag minkaflivningen.

4. november 2020 blev alle minkavlere i Danmark bedt om at slå deres mink ihjel. En ny dansk coronavariant blandt mink udgjorde nemlig en alvorlig trussel mod de kommende vacciner og dermed potentielt også en trussel mod hele folkesundheden.

“Den muterede virus – via mink – kan indebære den risiko, at den kommende vaccine ikke kommer til at virke”, begrundede statsminister Mette Frederiksen (S) om aflivningen.

Risikerede de vest- og nordjyske minkfarme at spolere hele verdens udrulning af vacciner, ville det være overordentligt svært at argumentere imod aflivningen af alle mink.

“Dermed kan muteret virus hos mink have voldsomme negative konsekvenser for hele verdens håndtering af den igangværende pandemi”, uddybede Mette Frederiksen således.

Få dage efter eksploderede en højst relevant debat om, hvorvidt der overhovedet var lovhjælp til at aflive alle mink. Et politisk betændt forløb, som endte med at koste Mogens Jensen (S) posten som fødevareminister.

Og allerede i november 2021 havde flere eksperter undret sig højlydt over, om det rent fagligt var nødvendigt at aflive alle mink. Men offentligheden havde aldrig fået indsigt i myndighedernes bagvedliggende grundlag for beslutningen.

Hvad var den faglige begrundelse for den historiske beslutning om at lukke et helt erhverv?

Det satte to journalister sig for at undersøge.

I ugevis dykkede de ned i en lang række rapporter og bilag. Samtidig opdyrkede de flere centrale baggrundskilder, som havde nøje indsigt i forløbet, ligesom de interviewede en lang række eksperter på området. De to journalister læste sig grundigt ind på betydningen af de fire mutationer i den frygtede minkvariant, cluster 5, som regeringen brugte som hovedargument for aflivningen. Og de fik adgang til internationale forskningsdatabaser, så de kunne få indsigt i de såkaldte gensekvenser, som afslørede cluster 5's natur og karakteristika. Lag for lag rullede de processen baglæns, så de først identificerede de notater fra Statens Serum Institut, som regeringen begrundede aflivningen med, for derefter at dykke ned i de konkrete forskningsforsøg fra Statens Serum Institut, som lå til grund for notaterne. Resultatet af den journalistiske undersøgelse var opsigtsvækkende:

Det faglige kerneargument for aflivningen var stærkt problematisk: Der var ikke nogen vaccinerisiko. Og der var ikke noget fagligt grundlag for, at aflivningen skulle gennemføres i al hast.

De data, som regeringen traf beslutningen på, bestod blot af ni serumforsøg. Intet andet.

Statens Serum Institut fortolkede betydningen af de ni forsøg forkert. Umiddelbart lignede det, at antistoffer havde det sværere over for minkvarianten end over for almindelig virus. Men dette kunne ikke lede til en vaccinerisiko, viste dækningen.

Vurderingen fra den kompetente myndighed på vaccineområdet, Lægemiddelstyrelsen, indgik højst usædvanligt ikke i grundlaget for aflivningen.

Statens Serum Institut havde kun delt de ni serumforsøg med Københavns Universitet, og universitet advarede faktisk før aflivningen om, at Statens Serum Institut fejlfortolkede egne forsøg med konklusionen om en vaccinerisiko. Men advarslen fra Københavns Universitet blev holdt i mørket for offentligheden.

Da minkaflivningen blev iværksat, efterspurgte Folketinget specifikt datagrundlaget, men blev afvist. En del af dækningen har vist, at præcis disse data befandt sig i Sundhedsministeriet, da Folketinget fik nej til at se dem.

Efter de to journalisters dækning har regeringen, bl.a. på samråd i Folketinget, forsøgt at flytte hovedbegrundelsen for aflivning fra cluster 5-varianten til en potentiel fremtidig frygt for andre minkvarianter. Men i den igangværende minkkommission er det ad flere omgange blevet bekræftet, at cluster 5 og de ni serumforsøg var regeringens altovervejende argument for at lukke erhvervet, bl.a. af daværende departementschef i Sundhedsministeriet Per Okkels SMS-korrespondance:

“Tror alle mink skal væk, hvis jeres undersøgelse holder.”

Minkaflivningen har udviklet sig til en af de største politiske sager i lang tid med undersøgelseskommission og slettede SMS'er i Statsministeriet. Men i de to journalisters dækning blev den helt afgørende brik for forløbet sat på plads: Var det overhovedet en rigtig beslutning?

Sagt direkte: Ingen cluster 5, intet belæg aflivning - og dermed heller ingen minkkommission eller slettede SMS'er. Der var hverken lovhjælp eller fagligt fundament. Den stærkt omdiskuterede aflivning førte - ud fra et fagligt standpunkt - ikke til, at tusinder af menneskeliv blev reddet.

Dækningen indskrives sig også i en aktuel debat om, hvordan regeringen under coronakrisen og særligt med minkaflivningen vedholdende forsøger at mørklægge processen.

Den øjeblikkelige lukning af et helt erhverv er en af de mest opsigtsvækkende og politisk betændte beslutninger i nyere tid. Og de to journalister har givet offentligheden indblik i, at beslutningen både blev truffet på et forhastet og et fagligt forkert grundlag.

Indstillet materiale:

<https://www.berlingske.dk/samfund/aflivning-af-mink-byggede-paa-forkert-grundlag-og-myndighederne-blev>

<https://www.berlingske.dk/danmark/partiformaend-og-sundhedsordfoerere-afgoerende-oplysninger-blev>

<https://www.berlingske.dk/danmark/imens-millioner-af-mink-var-i-live-seruminstitut-kendte-til-positive>

<https://www.berlingske.dk/samfund/eksperter-bekymrede-over-omfattende-morklaegning-af-minkforlob>

<https://www.berlingske.dk/samfund/forst-advarede-forende-professorer-imod-at-bruge-vaccinetrussel-som>

Læs mere om grundlaget for artikelseerien her:

<https://www.berlingske.dk/samfund/kun-for-noerder-forstaa-det-opsigtsvaekkende-forloeb-bag-minkaflivningen>

En samlet oversigt over artikelseerien findes her:

<https://www.berlingske.dk/samfund/sminkede-minkaflivninger>

Med venlig hilsen

Jens Beck Nielsen

Berlingske | 